

CORNEL T. RUSSU

LA ALBA-IULIA

In amintirea aniversării a 10 ani dela unire
(1 Decembrie 1918 – 10 Mai 1929)

Iuliu Maniu, Al. Vaida-Voevod, G Pop de Băsești, St. C. Pop, T. Mihali
BCU Cluj / Central University Library Cluj

Catedrala încoronărei din Alba-Iulia

Bine a-ți venit...

La Alba-Iulia...

Pre pământ pace...

O scrisoare la 'mpăratu
(1781)

1 Decembrie 1918
(amintire)

1929

Editura și proprietatea Institutului de Arte Grafice
ALEXANDRU ANCA — CLUJ.

79877
S. Vasulescu. 1929. Mai 23. Joi. Bucuresti
CORNEL T. RUSSU

221

LA ALBA-IULIA

In amintirea aniversării a 10 ani dela unire
(1 Decembrie 1918—10 Mai 1929)

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Bine a-ți venit...

La Alba-Iulia...

Pre pământ pace...

O scrisoare la 'mpăratu (1781)

1 Decembrie 1918 (amintire)

BCU Cluj-Napoca

RBCFG201200405

1929

Editura și proprietatea Institutului de Arte Grafice
ALEXANDRU ANCA — CLUJ.

*De aceea, o țara mea, nu te
gânde niciodată, cari ți-au fost
încercările, nici cari pot să mai
fie. Prin flacără trebuie să treacă
oțelul înainte de a fi o bundă
săbie tare. Fie-ți nesguduită cre-
dinta și susține-ți speranța ; mai
mare ești prin suferințele tale
și prin felul, cum le-ai purtat,
mai vrednică ești de biruință.*

MARIA, REGINA ROMÂNIEI.

LA ALBA-IULIA

BCE Cluj / Central University Library Cluj

Nebiruită și neînduplecată cetate a
lui Mihai, nobil și sfânt altar al
nădejdilor noastre de mai bine; — cara-
vanele evlavioșilor tăi credincioși spre Ca-
naanul tău să'ndreaptă.

Unde putea să răsară, oare, mai vie,
mai strălucitoare, mai binecuvântată și mai
stăpânitoare mireasma încurajării noastre,
decât în apropierea grădinilor tale împo-
dobite cu garoafe de sânge?

Unde putea oare, să se cimenteze
mai puternic, mai fierbinte și mai desă-
vârșit, sufletul și energia neamului într'o
netăgăduită nădejde a biruinții eterne, de-
cât în uriașa ta vâlvătaie, în neseatul tău
isvor de lumină, în preasfințitul tău potir
dătător de viață, de curaj și de bărbăție?
Unde putea să isvorască uriașa lumină
cutropitoare a întunerecului ce măneca
cu îndârjire asupra noastră, decât în mă-
rețul tău altar unde este tipărită cu cele
mai sfinte hieroglife de sânge epopea
slăvitului tău trecut.

Deci, unde putea oare să se îndrepte gloata cea puternică, cea neîngheunchiată și neînvinsă, cu mai multă cucernicie, să se roage, decât la tine, pământul sfânt; unde plecându-și urechea, tot mai aproape va atinge sânul Patriei sale scumpe și ghe-nunchii lor, îngheunchiere mută, unde oare ar fi mai aproape de sfintele moaște călăuzitoare la atâtea izbânde și la atâte biruințe.

Mărit și binecuvântat deapururi să fie pământul altarului tău strălucit care ascunde taina scumpelor noastre adevăruri și neasemănată fie gloria străduințelor tale, a căror neîblânzit cântec de oțele și de bucium și de sbucium a fulgerat; sfărâ-mând lanțurile grele din împletitura unor veacuri de ură și de osândă.

Pre pământ pace, între oameni bunăvoire...

Dați mâna toți care veni-ră-ți
La sfânta noastră prăsnuire,
Că glasul vost' din întuneric Cluj
E sfânta țării moștenire;
Pe care n'au putut s'o fure
Toți vameșii și fariseii
Ce-au străduit să pună lanțuri
Alătura de idoli, zeii.

D'ați mâna toți că ceata voastră
Încătușată și flămândă
A fulgerat triumfătoare
Pustietatea de osândă.
Și azi vedeți în fața voastră
Colosul cum s'a năruit,
C'atâtea patimi și păcate
Înbrățișându-l l'au zdrobit.

De două ori azi sărbătoare
Să prăsnuim cu pietate;
Anafora iubirii noastre
Distruge neagra nedreptate.

Trosnește azi cătușa care,
 Virtutea noastră seculară
 Era în mâna unor vameși
 O moștenire de ocară.

Ne'mblânzita noastră trudă
 Și dragostea noastră de frați
 A sfărâmat cu multă jertfă
 Zăvoarele de pe Carpați.
 Ar fi blestem ca jertfa noastră
 Să fie azi batjocorită
 Și dragostea iubirii noastre
 Călcată și înlănțuită.

Ar fi blestem ca'n țara noastră
 Streinilor să fim în jug
 Și-alor să fie-agoniseala
 Și truda fierelor de plug;
 Minciuna lor ne-a ars în suflet
 Atâta vreme noi o știm,
 Și traiul greu de dobitoace
 Nu mai puteam să'l suferim.

Îmbrățișată azi frățește
 Îtovărășita noastră gloată.
 Să 'nalțe sfântă rugăciune,
 Ca nimenea să nu mai poată
 Pătrunde zidul de oțel,
 Zidit cu trudă și sudoare
 În templu 'ntins sub cer albastru
 În zi de sfântă sărbătoare.

Cântarea înfrățirii noastre
 Pătrundă astăzi glia lumii,
 Să se trezească în morminte
 Eroi noștrii și străbunii,

Să vie ei îndurerați,
Cu sufletele lor martire;
Să cânte: Pre pământ e pace
Și între frați bunăvoire.

Iar Tu, Părinte, atotputernic,
Stăpânul bolților albastre,
Ridică ura cuibărită
Adânc în sufletele noastre;
Cu duhul celor trași pe roată;
Curată mâna Ta coboară
Că frații Tăi din România
Azi se'nfrățesc a doua oară.

O scrisoare la 'mpăratu

*Scrisoare scrisă de 40 primari români,
jobagi, Împăratului Iosif al II-lea al
Austriei în ajunul revoluției lui Horea, pe
la anul 1782.*

PREA MILOSTIVE ȘI INĂLTATE IMPĂRAT, MĂRIT ȘI MULT LUMINATE STĂPÂNE, SĂ FIE MĂRIA DOMNIEI VOASTRE SĂNĂTOS ȘI VOIOS.

Prea Mărite Stăpâne!.. În împărăția Domniei Măriei Voastre, spre soare răsare, trăiește un popor robit, uitat de Dumnezeu și părăsit de soartă, sărac și fără ajutor, care popor să numește, poporul românesc din Țara Ardealului.

Poporul acesta, Luminarea Ta, care dela nașterea sa a fost un popor creștin plin de frica lui Dumnezeu; a iubit întotdeauna pe fericiții stăpâni cari au domnit și stăpânit această țară.

Acest popor, ajuns pe culmea celei mai josnice sărăcii, batjocorit și palmuit de către nemeșii, slujbașii și pandurii acestei țări; luându-și inima în dinți a cutezat a hotărî să scrie Luminării Tale, necazurile și greutățile ce le poartă.

Și așa noi patruzeci de juzi, din patruzeci de sate românești, împreună cu părintele popa Ilie Ispas din Grumbeni, ne-am adunat aici la Sf. Mănăstire „Maica Domnului” și ne-am luat îndrăsneala a ne ridica oropsitul și nefericitul nostru glas până la luminata față a milostivului nostru domn stăpân și împărat și-a scris cartea aceasta mult dorită de întregul nefericit popor...

Luminate Stăpâne!... Noi știm prea bine că puterea Domniei Măriei Tale e nemărginită de mare, noi știm și înțelegem că un singur semn făcut de brațul Măriei Tale, e în stare a croi o soartă mai bună pentru noi și pentru toți nepoții și stră-nepoții noștri.

Știm și aceea că Luminarea Ta Ai o inimă bună, dar noi, nefericiții de noi, niciodată măcar, nu am putut ajunge până înaintea Milosteniei și Înălțimii Tale, ca să ne arătăm fețele și blândețele și să ne supunem necazurile pentru că decâteori am încercat a face acest lucru de atâteaori am fost împedecați de vecinii noștri, de unguri; prin bătăi, batjocuri și torturi, pentru că am cutezat să încercăm acest lucru... Iar de-o fi venit cumva vorba și despre noi pe acolo, pela palatele Măriei Domniei Voastre, apoi iar ei au fost acei cari V'au dat lămuriri despre noi, cari lă-

muriri, noi bine știm că bune nu Vi-l-ea dat, deoarece vedem că din zi ce trece jugul de pe grumazul nostru e tot mai strâmt și povara ce o ducem e tot mai grea.

Luminarea Ta...., Pe pământul țării noastre n'am avut niciodată o sfântă zi de sărbătoare.

În colibele noastre făcute în pământ ori pe suprafață din nuele, n'a pătruns niciodată cu bucurie o binecuvântată rază de soare, n'a fost nicicând o clipită de fericire în colibele aceste, Luminarea Ta, plâng copiii de foame și se usucă văzând cu ochii. Nu mai biruim să ducem morții la groape.

Zile întregi clopotele sfintelor biserici nu mai încetă jalnicul lor dăngănit și vestirea celor morți de foame.

Plânsul Măria Ta, plânsul și jale pe toate satele, pe toate întinderile, codrii și munții încă suspină de mila noastră.

Și înzădar muncim, Măria Ta, că rodul muncii noastre îl duc ei, ei ungerii, și noi, Măria Ta, suntem folosiți ca boii 'n jug.

Ne-am gândit și noi, Luminarea Ta, să ne adunăm cu toții, cu copii și cu femeile noastre și să plecăm în alte țări.... dară Vezi, Luminarea Ta... cu greu se desparte omul de glia unde a zăcut și a

plâns atâta amar de vreme.... și ne-am răsândit iarăși.... Măria Ta, că dacă bunul Dumnezeu a osândit părinții și copiii, iarăși Dumnezeu își va întoarce odată mila și va aduce măcar nepoților noștri o rază de mângăiere. Că'i bun Dumnezeu și e mare puterea Lui, își va întoarce sfânta Sa față către oropsiții de noi și va trimite Luminării Tale o clipită de dumnezeiască veselie, în care clipă Luminarea Ta un semn va face și toate legile țării, aceștia se vor schimba și va răsări și pentru noi un soare nou, luminat și strălucit ca sufletul Măriei Tale.

Vom avea și noi zile de bucurie și zile de sărbătoare, vom avea și noi un prasnac la colibeale noastre, în zilele cărora înaintea sântelor altare, vom slăvi și preamări sufletul Măriei Tale, noi toți, tot poporul și tot neamul din viță în viță și din tată în fiu.

Și chipul Luminării Tale în sufletele copiilor noștri zugrăvit va fi ca icoană de recunoștință la care să alergăm cu mulțumire noi toți cei osândiți pierzării pe în-delete.

Că acest popor, Măria Ta, ține minte, necurmat a rămas în urma multor încercări și statornic rămâne în credința în Dumnezeu și în puterea Măriei Tale.

Și așa nădăjduind, că aceasta carte

va străbate până la mâna prea Milostivului nostru Domn stăpân și împărat, cădem cu toții pe ghenunchi și ne rugăm Atotputernicului Dumnezeu tatăl din ceriuri să facă parte pe pământ și în ceriuri de tot cele ce Luminarea Ta are dorință.

Noi patruzeci de juzi din patruzeci de sate de jobagi nu știm și nu cunoaștem taina și puterea slovei, punem cu toții mâna pe cruce și pe peană și împuternicim pe taica părinte Ilie să scrie Sfinția lui în numele nostru al tuturor.

Mănăstirea „Maica Domnului“ în ziua a doua de Sf. Paști din anul Domnului 1782 dela naștere

BCU Cluj Central University Library Cluj

prin **ILIE ISPAS**
părintele din Grunbeni.

BINE A-ȚI VENIT

BCU Cluj / Central University Library Cluj
*Cavânt către țărani, făuritorii României
și adevărata oaste națională.*

Bine-ați venit, voi fărtați ai plugului, voi mândri voinici ai secerei.

Bine-ați venit, voi ostași ai Țării, voi oțeliți înfruntători ai inimicului.

Bine-ați venit, voi câștigători de pâine și păstrători de datini sfinte.

Bine-ați venit, voi camarazi din gloate viteji și semeți soldați statornici apărători ai gîntei noastre românești.

Voi ați fost în toate veacurile puternica talpă a țării : străjerii lui Horea.

Voi ați fost în toate vremile zidul de oțel ce-ați înfruntat urgia sorții : lănceri ai lui Iancu.

Voi ați fost în toate timpurile păzitori conștienți ai comorilor noastre naționale : limbă lege și credință.

Și voi ați fost, netăgăduit, stâlpul marelui război de care s'a isbit, sfărâmandu-se : vulturul și paloșul.

Voi și numai voi : bătrâni, tineri, copii și femei, toți împreună, întreg popor, formați adevărata oaste națională. Voi, cari

în dosul celor puși în frunte, munciți cu greu câștigând pâne și putere. Al vostru, tăcuților este meritul izbândirii marelui ideal al neamului, al vostru, cari prin urgia vremii nu v'ați umillt, nu v'ați înghe-nunchiat, deși ați trecut de atâtea ori prin ascuțișul sabiei.

Și ori câtă bătaie de joc, ori câtă ocară și tortură a-ți suferit, sfânta voastră iubire de pământul vostru sărac a umilit lumea și tăria voastră nemărginită a înspăimântat popoarele. Laudă vouă țărani români, de prin văi, de prin sate, de prin cătunuri din tot cuprinsul României.

Alba-Iulia v'a așteptat, ca să sfințiți sufletele în ziua prasnucului de bucurie așa după cum v'ați oțelit nădejdiile, tot aici în timpuri de restriște sub greutatea vremurilor :

Bine-ați venit!

1 DECEMBRIE 1918

Biblioteca Centrală Universităţii Al. I. Cuza Iaşi
Adunarea de la Alba-Iulia.

— *Amintire.* —

Neamul românesc din Ardeal, mai mult sau mai puțin putem spune, a fost un popor disciplinat, răbdător și indulgent.

În multe timpuri pus la grele încercări de către chiar unii conducători ai săi, de cari dispunea peste tot într'un procent puțin în raport cu imensa massă a populației românești ce cuprindea hotarele Ardealului, acest popor a știut cumpăni, a priceput să-și susțină echilibrul cu multă iscusință și înțelepciune și cu o tainică și până azi nepătrunsă dibăcie.

Ager în pătrunderea marelor probleme în legătură cu evoluția sa, acest popor a știut grabnic să soluționeze și n'a stat un moment la îndoială a se repezi cu înverșunare la executarea poruncilor date de conducătorii și vătavii săi aleși.

E adevărat, că nu arare-ori s'au iscat și între puținii lui fruntași divergențe de păreri, unele chiar serioase, cari pentru un moment se credea a-l zăpăci cu îndru-

mări felurite și contrari, din cari apoi: anomalie și desorientare, însă aceasta, așa după cum am zis, pe un moment, reculegerea lui era mai mult ca senzațională.

Nu-i vorbă, a mai avut și neamul nostru din Ardeal uscături, rătăciții lui, însă tot așa după cum s'a știut orienta în viața lui de popor disciplinat și dibaci, tot cu aceiași dibăcie a știut să decapiteze: fără osânde sângeroase, și rătăcirea acestor morale sdruncinate ori căpătueli rușinoase.

Mai trăesc și azi printre noi, târându-și zilele, o parte din umbrele acestor osânde vii, oameni fără țară, de cari neamul lor s'a lăpădat. Prin delăturarea din viața publică a acestui putrigai național, corpul solid al nației nu pierdea, dimpotrivă: paraziții au fost totdeauna o boală, reacționarea contra lor nu era altceva decât o dovadă de o solidă construcție a corpului întreg.

În schimb însă, toți acei ce avuseră norocul să cunoască numai în parte imensele zăcăminte de bogății naționale, de energie, de caracter și statornicie ce consolidă sufletul acestui neam, acești fruntași, — pe cari neamul la repezeală îi cunoștea — puteau vorbi în numele lui cu deplin curaj și bărbăție, deoarece în dosul tribunei de unde vorbeau glăsuitoarii neamului prin însuși sufletul lui, în dosul

acestei tribune, străjuea neclintita și neînvinșata energie și putere a neamului întreg.

Nu necesita tunică împărătească, nici forță oratorică pentru ca acestui neam să-i cucerești încrederea: un simplu iobag ca Horea, în trei zile a putut mișca peste 200 sate românești; lui Avram Iancu i-a fost de-ajuns ca la adunarea națională de pe Câmpia Libertății să ridice pistolul și trăgând să strige: „Între noi și unguri numai aceasta mai poate hotărî“, ca un popor întreg să-l înțeleagă și să-l urmeze. Se va zice, „au fost genii“, da, incontestabil că da, poate și azi dacă s'ar naște tot genii ar fi, într'o direcție nouă, însă nu e mai puțin adevărat că și poporul a fost un geniu că a înțeles să-i urmeze mai ales în acea vreme de primitivitate și de obăduire. Iancu însuși recunoștea în prietenul său Dragoș un suflet nobil și o capacitate superioară, nația însă nu l-a urmat. Dragoș poate tot cu aceiaș ardoare și-a iubit neamul și tot cu aceiaș ardoare dorea desjugarea lui, însă prin alte metode cu planurile proprii. Stăruința sa, însă contra voinței nației, a fost — cum se știe — așa de crud pedepsită încât însuși Iancu când a auzit a plâns.

Dela iobăgie încoace, putem spune fără înconjur „mulțumită“ multelor săcăieli politice ungurești, prin frecări și sbuciumări,

sufletul neamului românesc din Ardeal în loc să ruginească, mai mult s'a priment, s'a oțelit, așa că desfășurarea evenimentelor ce-au contribuit la decapitarea Ungariei în 1918 și aflat pe ardeleni o armată, putem spune, disciplinată și un popor energic și viguros cu un ideal deja conceput de secole și pentru a cărui înfăptuire nu mai exista putere să se împotrivescă.

Cu orice impresii sosise acasă „honvezimea românească” de pe toate fronturile ungurești, și cu orice momeli erau anaforați în trecerea lor prin Budapesta, ajunși în Ardeal, acești „honvezi” români se considerau înșiși din nou în armată, în armata lor ideaiă; în armata română.

Politicianii noștri, o parte încă pe front, altă parte stând în cumpănă pentru ca în aceste tulburări să nu expue neamul la o încercare ce putea deveni sângeroasă și tragică chiar, omul momentului se ivise.

Cu toate încercările de a-l reține dela un pas pripit, fruntașul STEFAN C. POP începe a pertracta cu guvernul din Pesta, ca apoi sub semnatura sa și în numele națiunii, în ziarul „Românul” din Arad să publice cunoscuta proclamație către popoarele lumii în limba română și franceză din cuprinsul căreia reese tendința vădită

de a rupe legăturile cu Ungaria și unirea Ardealului cu România.

Era un curaj, se juca cu moartea. La îndrumările acestui numit Iancu al II-lea (modern) se înființează gărzile naționale; armata lui Pop Cicio, și cari gărzi au ținut ordinea între aproape 5—6 milioane de locuitori până la sosirea armatei române, și'n cari gărzi erau înrolați toți fiii neamului.

La 8 Novembre 1918 st. v. apare în ziarul „Românul“ și convocarea adunării naționale dela Alba-Iulia pe ziua de 1 Decembrie 1918 st. n. „enunțata Românilor din Ardeal și Banat de către Sfatul Național din Arad (un mic guvern provizor)“ și la care adunare urma să se hotărască soarta Ardealului așa după cum s'a și hotărât.

E de nedescris entuziasmul ce a produs în toate cercurile Ardealului această convocare. Adunările ținute pe regiuni în preajma adunării dela Alba-Iulia, pentru alegerea delegaților, erau atât de mărețe, atât de impozante și inflăcărâte, încât plângeau de bucurie. Nu voi uita niciodată pe fie ertatul V. Damian, deputatul Zarandului, în Piața Bradului: „Voi trăiți mii de veacuri în aceste sublime clipe de înălțare sufletească“, și'ntr'adevăr numai atunci era fericită, poate, toată lumea. Curgeau

valuri de pe dealuri de prin văi cu steaguri, cu prapori, cu cântece și cu muzici.

Era într'adevăr expresiunea vie a dorinței unui neam, acumulată în suflete secole de-arândul, care acum își ajunsese ținta, era manifestația înălțătoare de bucurie și veselie, de praznic și de sărbătoare, pentru ajungerea idealului care a trecut prin foc și sabie moșii și părinții.

Iată textul acestei convocări după „Românul“ din 1918 :

Convocare

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Istoria ne chiamă la fapte. Mersul irresistibil al civilizațiunei omenești a scos și neamul nostru românesc din întunerecul robiei la lumina conștiinței de sine. Ne-am trezit din somnul cel de moarte și vrem să trăim alături de celelalte națiuni ale lumii, liber și independent.

În numele dreptății eterne și a principiului liberei dispozițiuni a națiunilor, principiu consacrat acum prin evoluțiunea istoriei, națiunea română din Ungaria și Transilvania vrea să și hotărască însuși soarta sa de acum înainte. Toate neamurile din prajma noastră și-au determinat

viitorul prin rezoluțiuni, în conformitate cu sufletul lor național. E rândul nostru acum: Națiunea română din Ungaria și Transilvania are să-și spună cuvântul său hotărâtor asupra sortii sale și acest cuvânt va fi respectat de lumea întreagă, el este chiar așteptat, pentru că la gurile Dunării și pe drumul larg, unde comunică pulsul vieții economice între Apus și Răsărit, să se poată înfăptui ordinea și neamurilor prejmuitoare să li-se procure tihna trebuitoare la munca binecuvântată spre desăvârșirea umană.

În scopul acesta convocăm :

ADUNAREA NAȚIONALĂ

A națiunii române din Ungaria și Transilvania la Alba-Iulia, cetatea istorică a neamului nostru, pe ziua de Duminică în 18 Noembrie v. (1 Decembrie st. n.), a. c. la ora 10 a. m.

La adunare vor lua parte : 1. Episcopii Români din Ungaria și Transilvania ; 2. Toți protopopii în funcțiune ai celor două confesiuni românești ; 3. Câte un exmis al fiecărui consistor și capitu ; 4) Câte doi exmiși ai societății culturale (Asocia-

țlune, fondul de teatru, asociațiunea Arădană, etc.); 5. Câte două exmisse din partea fiecărei reuniuni femeiești; 6. Dela fiecare școală medie, (Gimnaziu, școală reală), apoi dela fiecare institut teologic, pedagogic și școală civilă câte un reprezentant al colegiului profesoral; 7. Câte doi delegați dela fiecare reuniune învățătorească; 8. Garda Națională va fi reprezentată prin câte un ofițer și un soldat de fiecare secțiune comitatensă; 9. Câte doi delegați dela fiecare reuniune de meseriași; 10. Delegații partidului social-democrat român, ca reprezentanți ai muncitorimii organizate; 11. Tinerimea universitară prin câte doi exmiși ai săi și în fine 12. Fiecare cerc electoral în care locuiesc Românii va trimite câte 3 reprezentanți (delegați).

Suntem convinși că afară de cei cari vor reprezenta în chipul arătat mai sus toate păturile sociale ale națiunii noastre la această istorică adunare, unde se va hotări soarta neamului nostru poate pentru vecie, se va prezenta însăși poporul românesc în număr vrednic de cauza mare și sfântă. Se vor lua îngrijiri ca toți cei veniți să fie adăpostiți și să fie părtași la consacrarea celor ce se vor hotări.

Biroul Consiliului Național a făcut toate pregătirile de lipsă pentru reușita

adunării, iar frații români de pretutindeni sunt rugați să dea și ei tot ajutorul.

Înainte de începerea adunării se va face rugăciuni în cele două biserici din Alba-Iulia, cea ortodoxă răsăriteană și cea greco-catolică.

Toate informațiunile mai departe se dau din partea biroului consiliului central național român din Arad.

Fii tare neam românesc în credința ta, căci iată se apropie ceasul mântuirii tale!

Amin și Doamne Ajută!

BCU Cluj / Central University Library Cluj

ADUNAREA

BCU Cluj Central University Library Cluj

Jertfa de sânge vărsat pe pământ
strein pentru interese dușmane
nouă, jertfa de lacrimi și de suferințe,
Dumnezeul neamului nostru a primit-o.

Zăvoarele de pe Carpați, cari des-
părteau dragostea fraților de sânge, s'a
frânt puzderii și răzbunarea sângelui a
scris cu litere ferbinți în istoria neamului
românesc: ziua de 1 Decembrie 1918.

Delegații aleși pentru a lua parte la
marea adunare națională dela Alba Iulia pe
ziua de 1 Decembrie 1918, provăzuți cu
acte emise de sfaturile naționale locale,
plecaseră cu câteva zile înainte. Era o
pregătire pentru a avea timp de străbătut
chiar pe căi lăturalnice și înconjurătoare,
la caz că în drum ar fi întâmpinat oareși-
care rezistență ungurească. Trenurile cir-
culau, în multe locuri însă până la cale fe-
rată și până la cea mai apropiată gară
trebuia făcut un drum de zeci de kilometri,
iar posturile de jandarmi unguri încă nu
erau desființate.

Cu toate aceste însă deputații au parcurs drumul până la Alba Iulia întimpi-nați de puține incidente din partea ungu-rilor, cari în unele locuri constituiți în gărzi naționale ungurești pușcau asupra trenurilor cu mitraliere; în schimb însă peste tot locul și la toate gările și haltele erau aclamați și încurajați cu urale de simpatie și bucurie.

Plecați câte 3—4 pe la un loc, în drum, ceata lor creștea mereu în așa mă-sură că în ajunul adunării; Alba Iulia de jur împrejur era încunjurată cu regimente întregi de deputați și delegați din toate părțile Ardealului; în frunte cu steaguri, cu prapori și cu muzici.

În dimineața zilei de 1 Decembrie 1918 intrarea triumfală a acestei imense mase de reprezentanți ai națiunii în ce-tatea lui Horia, avea aspectul revărsării unui potop, la care contribuise ruperea zăgazarilor cerești. Din toate părțile, pe toate drumurile și de pe toate dealurile și colinele de jur împrejur șireaguri de oa-meni se vărsau în marea de oameni adu-nată pe piața Albei Iuliei.

O gardă națională compusă din 2000 moți bine armați și echipați, sub comanda maiorului Florian Medrea, actualul avocat Medrea din Alba-Iulia, ținea ordinea și rânduiala pentru a nu se călca om pe om.

. . . . .

O armată germană în retragere de pe frontul român ajunsese în apropiere de Alba-Iulia. Din mișcarea și fierberea populației din jur au observat și ei că se petrece ceva neobicinuit, așa că au cerut voie a trece cu trupele prin oraș spre Vinț. O delegație din fruntași români a eșit însă în calea lor rugându-i ca în interesul liniștii să ocolească pe alte căi. La ceea ce armata vitează a Kaizerului s'a supus. Din jos de Alba-Iulia în râul Lancrenului sub podul de pe șoseava Alba-Iulia-Vinț apa micului râușor fiind adâncă, nemții au aruncat o mare cantitate de obuze neputându-o transporta. (Mai târziu prin 1922 armata română a scos din râu această munițiune).

. . . . .

În ajunul adunării ninsese și zăpada era măricică, sub presiunea sutelor de mii de picioare ea se topise devenind un noroi grozav.

Cu toate acestea, mulțimea peste care nu se putea distinge decât un furnicar de capete cu mii de steaguri și table cu inscripții: „Vrem unire cu România” creștea mereu.

A început mișcarea spre cetate: în casinoul militar a fostelor regimente austriace unde pe vremuri se ponegrea nea-

mul românesc, acum această sală mare împodobită cu steagurile tuturor țărilor aliate României: francez, italian, american, belgian... această sală devenise templul unde s'a hotărît cel mai important act din evoluția neamului românesc dela nașterea lui până azi — Unirea.

Adunarea deschisă de Președintele *George Pop de Bășești* a durat câteva ore. Prin cuvântările multor fruntași și în urmă prin urale de bucurie, prin lacrimi și îmbrățișări s'a proclamat — „*Unirea necondiționată cu Patria Mamă*”.

Cele hotărîte în această adunare se scripește ca un diamant în istoria noastră se poate spune în câteva șire: Unire necondiționată cu patria mamă, libertate, egalitate și frățietate pentru toate popoarele dintre hotarele României Mari.

Libertatea cultului religios pentru toți cetățenii.

Improprietărirea țăranilor (Actele și rezoluțiile luate acolo cuprind un dosar ce se păstrează cu multă sfințenie în arhiva statului).

.....

Din sala unirii toți fruntașii au eșit apoi pe platoul din sus de cetate, unde era adunată mulțimea satelor cu preoți în

frunte, mulți în odăjdii cu prapori și cu steaguri ca la o — mare înviere.

Era chiar pe acelaș platou unde înaintea cu un secol și mai bine plâneau cinci mii de țărani aduși de autoritățile maghiare pentru a asista la tăierea pe roată a lui Horea și a credincioșilor săi tovarăși.

De pe mai multe tribune, arhieriei și fruntașii neamului au rostit poporului aducându-i la cunoștință cele hotărâte și îndemnându-l la liniște și la pace, îndemnându-i să fie gata în tot momentul când oastea neamului ar avea nevoie de dragostea lor.

Uralele umpleau văzduhul și steagurile agitate fluturau în aer ca o imensă oaste de vulturi în plutire: era izbucnirea vijelioasă a sufletelor mulțumite, era manifestația de nedescriis a unei națiuni ce scapă de o robie grea și era amenințarea înspăimântătoare pentru oricine ar îndrăzni a i-se pune de-acurmezișul în cale.

Era expresia vie a bucuriei unui popor care în cursul veacurilor de suferință n'a avut dreptul nici să plângă și acum din îndurarea ceriului sosise cu prisosință răsplata dreaptă și binemeritată.

Cam așa a decurs marea adunare națională dela Alba-Iulia din 1 Decembrie

1918, spusă în câteva cuvinte. Amintirea acestei zile mari primenește sufletele multor năcăjiți cu greul vieții.

Națiunea română nu a avut așa adunare dela 3 Mai 1848 de pe Câmpia Libertății prin care s'a șters iobăgia, iar aceasta din 1 Decembrie 1918 a întregit neamul, a unit frații, a făurit puternica țară românească de azi „România Mare” cuprinzând la sânul ei toate ținuturile locuite de români și susținând pe scumpul ei pământ pe toți vrednicii urmași ai lui Horia și Avram Iancu.

Iubiți-o cu toții, că sângele românesc a zidit-o și prin jertfă multă s'a făurit.

